

Posudek oponenta disertační práce Jany Štěpánkové

“Kolektivní paměť násilně vystěhovaných obyvatel: Životní příběhy o druhé světové válce z Neveklovska”

předkládané v roce 2019 na Ústavu etnologie FF UK

I. Stručná charakteristika práce

Kolegyně Štěpánková ve své práci, kterou můžeme charakterizovat jako interdisciplinární –folkloristicko-historickou, zpracovává téma vzpomínkových vyprávění ve vztahu ke vzniku a několikaleté existenci německého vojenského prostoru na Neveklovsku ve středních Čechách a s tím souvisejících subtemat. Práce je postavena na rozsáhlejším terénním výzkumu a následném vyhodnocení informací získaných od respondentů. Autorka se zároveň snaží své konkrétní téma vnímat v rámci širšího náhledu na vzpomínková vyprávění spjatá s druhou světovou válkou a dojít tak k alespoň částečně zobecňujícím závěrům.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Jsem si vědom, že se jedná o vcelku náročné téma, především z důvodu nutnosti rozsáhlejšího a časově náročného terénního výzkumu. V tomto směru je výsledek v podstatě potěšitelný. Teoretičtější úseky práce působí místy poněkud zmateně a je patrná jistá limitace při práci s prameny, především pak značný důraz na texty vzniklé před rokem 1989, bez, dle mého názoru, trochu kritičtějšího přístupu. Také forma prolínání konkrétních vyprávění a komentářů s nimi spojených s teoretickými úvahy a stanovisky a příklady z odlišného prostředí s úplně jiným kontextem se mi nejeví jako nejlepší. Celkové vynění práce tak není tak přesvědčivé a obohacující, jak by mohlo být.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. *Struktura argumentace.*

Oblasti výkladu práce lze rámcově rozdělit do dvou (autorkou tak nevnímaných) úrovní. Vlastní prezentace výsledků terénního výzkumu (vyjádření respondentů, doplňující konkrétní informace apod.) je podána vcelku standardním, srozumitelným a po odborné stránce správným způsobem. Na úrovni komparace a pokusů o teoretické vyjádření a zhodnocení vlastního výzkumu působí místy značně zmateně, argumentačně nevyváženě - co má společného vyklizení Neveklovska s partyzánským hnutím na Slovensku vyjma toho, že byla válka a že se jedná o vyprávění? Naprosto postrádám kritický komentář k odborné literatuře publikované před rokem 1989, o níž se opírá většina autorčina výkladu. Je opravdu srovnatelné vše, co autorka "sesypala" z různých pramenů a zdrojů? Chtěla autorka ve své práci spíše řešit Neveklovsko a problematiku s tím spojenou, či se spíše snažila o širší vyjádření k obecné problematice oral history? V tomto spočívá, dle mého názoru, hlavní slabina této práce.

2. *Formální úroveň práce*

Formální úroveň práce je velmi dobrá. Kolegyně Štěpánková se sice občas nevyhne opakování slov či slovních spojení, drobných chyb (slovenská kolegyně se jmenuje

Hlůšková a ne Hlůžková apod.) a nebratností. Vyskytují se ale v minimální míře. Práce je celkově dobře rozvržena, členění na kapitoly je logické a funkční.

3. *Práce s prameny či s materiálem*

Kolegyně Štěpánková využila ke své práci, pokud terénní výzkum pomineme, poměrně rozsáhlý pramenný materiál postavený především na literatuře. Jedná se téměř výhradně o českou a slovenskou literaturu vzniklou před rokem 1989. Ta je zastoupena v dostatečné míře a její užívání je koherentní. Postrádám ale větší množství zapojení odborné literatury vzniklé po roce 1989, a to jak z oblasti historické (týkající se německých plánů s Čechy, s vysídlováním českého prostoru (kde je přínosný text Miloše Hořejše *Protektorátní Praha jako německé město*, Praha 2013), tak z folkloristické - pracovala autorka s Národopisnou encyklopedií Čech, Moravy a Slezska (heslo memorát aj.), či s Malým etnologickým slovníkem (Strážnice 2011, heslo oral history) atd.?

4. *Vlastní přínos*

Disertační práce kolegyně Štěpánkové je bezesporu přínosná, terénní výzkum byl proveden zcela odpovídajícím způsobem. Text lze vnímat jako další pohled na konstruování osobní i kolektivní paměti s konkrétními příklady.

IV. *Dotazy k obhajobě*

Patrně nejzávažnější otázka spočívá v tom, proč autorka volila tuto podobu strukturování textu a jeho členění. Další dotaz by směřoval do oblastí práce s prameny a literaturou z období před rokem 1989, nakolik kritické toto čerpání bylo. Vzala autorka v potaz existenci cenzury a autocenzury (jak u respondentů, tak u folkloristů a historiků)?

V. *Závěr*

Předložená disertační práce i přes výše uvedené výhrady a komentáře splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a v předběžně ji klasifikuji jako *prospěšla*.

6. 3. 2019

PhDr. J. Otčenášek, Ph.D.

